

Historicus prof.em. Karel Van Isacker s.j. heeft op zijn eigen beeldende wijze de geschiedenis getekend.

In 'Mijn Land in de Kering' (1978) beschrijft hij het fenomeen van de zondagsscholen.

*De weldadigheid beoogde het behoud van deze geest. Een twintigtal jaren lang, van 1850 tot 1870, schonk in alle grotere steden de gemeentelijke overheid 'zindelijkheidsprijzen' - 'nuttige dingen' als meubelen, kleren of beddegoed en, voor uitzonderlijke prestaties, een penning met de wapens van de stad - aan de gezinnen uit de volksbuurten die een commissie, na het neuzen in de kleren en de huisraad en het bekeuren van de huisgenoten, als de 'properste' had aangeduid. De uitreiking gebeurde plechtig, ieder jaar, in het bijzijn van een schare notabelen want het was een belangrijke aangelegenheid: 'Als men de arbeider vanaf de jeugd vertrouwd maakt met regelmaat en zindelijkheid wekt men bij hem behoudsgezinde gevoelens op en bijgevolg ook matigheid en moraliteit.'*³⁵

De zondagsscholen moesten de jongens en de meisjes uit de armenwijken beschermen tegen de bedreiging van de straat en de schadelijke invloed van het gezin. Dames en heren uit 'de beste families' van de stad besteedden hun zondagen aan het geven van geestelijke onderrichtingen en lessen in lezen, schrijven en rekenen. Advocaat

Melchior Kramp, de bezieler van de zondagsscholen in Antwerpen, was er diep van overtuigd dat deze belangeloze toewijding een heilzame uitwerking had op de volksjeugd:

'Welke indruk zal op het jonge gemoed van de meeste leerlingen het aandoenlijke schouwspel niet maken dat zich afrolt voor hun verwonderde en vertederde ogen? Personen uit de hoogste rangen van de maatschappij, die het prestige dragen van een adellijke naam of een groot fortuin, die schitteren door hun faam, die vereerd worden om hun wetenschap, hun ondervinding en hun deugd, rukken zich los van hun zaken, hun rust en hun persoonlijke genoegens om zich te vermengen met - om zich te verliezen in de massa der kinderen van de arbeider en de arme. Met hen brengen zij de schoonste uren van de zondagen en de feestdagen door. Zij proberen de grove taal van deze kinderen te spreken om ze de beginselen der wetenschappen aan te leren die er nuttige mensen voor de maatschappij van zullen maken.

p.81

En tegelijk trachten zij hun de weg te leren naar de hemel die hun ware vaderland is !'

³⁴.TX 1932, 106 (A. Dierckxsens).

³⁵.Rapport Bruges 1852, 87; Rapport Louvain 1856; 79; Rapport Lierre 1854-1855, 27.

[p. 82]

*Kramp beweerde dat dank zij de zondagsscholen de 'geile liederen' uit de Antwerpse volksbuurten waren verdwenen. De jongens zongen nu de kerkhymnen die zij in de zondagsscholen hadden geleerd, de volwassenen neurieden het refrein mee en overal in de wijk hoorde men de echo's van de schoolkameraden die het lied herhaalden. 'Hoe vaak ben ik niet met onuitsprekelijke vreugde op een frisse zomeravond doorgedrongen in deze afgelegen en volkrijke wijken om er de oorgetuige te zijn van deze geïmproviseerde concerten die de wonderen van de Almachtige met luider stemme verkondigden?'*³⁶

Ieder jaar hielden de zondagsscholen een prijsuitdeling waarop de weldoeners de vruchten van hun toewijding konden bewonderen. Te Antwerpen had deze plechtigheid plaats in het koor van de kathedraal. Klokkengelui en beiaardspel verkondigden aan de hele stad dat de verdienstelijkste, 'in het nieuw gestoken' leerlingen hun beloning zouden ontvangen uit de handen van 'onze achtbare kerkelijke en militaire overheden'. 'De waardigheid van deze vergadering, samengesteld uit alle achtbare bewoners van de stad, uit alle vrienden van de orde en de deugd' bevestigde in de ogen van de burgerij de deugdelijkheid van het systeem.

p.82

Uit Karel van Isacker, *Mijn Land in de Kering*, deel 1

http://www.dbnl.org/tekst/isac002mijn01_01/isac002mijn01_01_0005.php